

Dekrét o pastorácii rodín

1 *Kresťanská rodina má svoj pôvod a základ v stvorení muža a ženy a v dôvernom spoločenstve manželského života a lásky, ktoré pre nich aj s vlastnými zákonmi ustanovil Stvoriteľ¹.*

2 *Manželské spoločenstvo, založené na zmluve a súhlase manželov, je zamerané na dobro manželov, na odovzdávanie života a výchovu detí. Podstatnými vlastnosťami každého manželstva sú jednota a nerozlučiteľnosť².*

3 *Zo vzájomnej lásky manželov pramení a šíri sa láska medzi rodičmi a deťmi, medzi súrodencami a príbuznými. Vzťahy v rodine sa vyznačujú príbuznosťou citov, vzájomnou úctou, spoločnými záujmami a rešpektovaním dôstojnosti človeka³.*

4 *Manželstvo a rodina tvoria jedno z najcennejších bohatstiev ľudstva, základ a dobro spoločnosti i Cirkvi, ktorej sú prednostným záujmom. Pastoračná starostlivosť Cirkvi o manželstvo a rodinu sprevádza snúbencov, manželov a rodičov v rôznych etapách utvárania a vývoja rodiny⁴.*

PRÍPRAVA NA MANŽELSKÝ ŽIVOT

5 *Pastoračná príprava na sviatosť manželstva a na manželský život je nevyhnutnosťou pre dobro manželov a pre dobro celého kresťanského spoločenstva⁵. Pozostáva z troch etáp: vzdialenej, blízkej a bezprostrednej prípravy.*

6 *Vzdialená príprava na manželstvo prebieha predovšetkým v rodine od samého detstva a tiež v škole a vo formačných skupinách. Je zameraná na úctu k človeku, na utváranie charakteru, sebaovládanie a sebaúctu, rešpektovanie druhých osôb, na hodnoty čistoty a lásky, na kresťanský životný štýl. Túto prípravu sprevádza duchovné a katechetické poučenie⁶.*

7 *Jednotlivé témy vzdialenej prípravy a jej zameranie majú byť vhodne zakomponované do prípravy rodičov prvoprijímajúcich detí a birmovancov a tiež do náplne katechetických stretnutí vo farnosti.*

8 *Blízka príprava je zameraná na mladých ľudí, na dôkladnú výchovu ich svedomia, na schopnosť otvoriť sa druhým, na požiadavky ľudského dozrievania⁷.*

9 *Obdobie známosti má byť nielen časom vzájomného poznávania sa, ale aj prehlbovania viery, ktorá má osobný a spoločenský rozmer u snúbencov a v ich rodinách⁸.*

10 *Počas tejto etapy je snúbencom predstavený Boží plán manželstva a rodiny, vysvetlený vzájomný manželský súhlas muža a ženy ako základ ich spojenia, jednota a nerozlučiteľnosť manželstva, správne chápanie zodpovedného otcovstva a materstva, manželská sexualita, manželský úkon so svojimi požiadavkami a cieľmi, správne metódy výchovy detí, podmienky*

¹ Por. Gn 1-2; DRUHÝ Vatikánsky koncil, *Gaudium et spes*, 48.

² Por. *Katechizmus Katolíckej cirkvi*, 2363; *CIC*, kán. 1056.

³ Por. *Katechizmus Katolíckej cirkvi*, 2203 a 2206.

⁴ Por. JÁN PAVOL II., *Familiaris consortio*, 1, 3 a 65.

⁵ Por. PÁPEŽSKÁ RADA PRE RODINU, *Príprava na sviatosť manželstva*, 1.

⁶ Por. JÁN PAVOL II., *Familiaris consortio*, 66; PÁPEŽSKÁ RADA PRE RODINU, *Príprava na sviatosť manželstva*, 22-28.

⁷ Por. PÁPEŽSKÁ RADA PRE RODINU, *Príprava na sviatosť manželstva*, 36.

⁸ Por. PÁPEŽSKÁ RADA PRE RODINU, *Príprava na sviatosť manželstva*, 17.

usporiadaného vedenia rodiny (vrátane hospodárenia), vzťahy s inými rodinami, ochrana života⁹.

11 Snúbenci majú byť oboznámení so základnými psychologickými, pedagogickými, právnymi a medicínskymi aspektmi manželstva a rodiny, manželskou spiritualitou, pravidelným sviatostným životom a požiadavkami mravného konania¹⁰.

12 Príprava snúbencov na manželstvo prebieha počas pravidelných stretnutí v atmosfére dialógu, priateľstva a modlitby za účasti kňaza, katechétov a kresťanských manželských párov¹¹.

13 Kurzy prípravy na manželstvo si vyžadujú dostatočný čas na to, aby mohli podať správny a jasný výklad stanovených tém¹². Odporúča sa rozvrhnúť ich do siedmich stretnutí.

14 Absolvovanie prípravy na manželstvo má byť zaznamenané v sobášnej zápisnici.

15 Ak niektorý zo snúbencov ešte neprijal sviatosť birmovania a je na to dostatočný čas, má sa pod vedením kňaza individuálne pripraviť aj na túto sviatosť a prijať ju pred sobášom, hoci aj v inej farnosti. Pre vážne prekážky je možné prijať sviatosť birmovania aj po sobáši.

16 *Bezprostredná príprava* nadväzuje na už absolvovanú blízku prípravu. Jej úlohou je uviesť snúbencov do svadobného obradu tak, aby mali vedomú a aktívnu účasť na slávení sobáša¹³.

17 Farár alebo ním poverený kňaz podá snúbencom súhrne doktrinálne, morálne a duchovné aspekty manželstva a poskytne dostatočný priestor na rozhovor.

18 Budúci manželia sa majú pripraviť na slávenie svojho manželstva prijatím sviatosti pokánia. V tomto im vychádza v ústrety primeraná liturgická príprava, počas ktorej sa kňaz snaží pomôcť nielen snúbencom v príprave na sviatosť pokánia, ale adresuje im aj povzbudenie ku generálnej sv. spovedi¹⁴.

19 Snúbenci majú aspoň tri mesiace pred sobášom na farskom úrade prejavíť úmysel uzavrieť manželstvo. Prvé stretnutie sa má využiť na spísanie potrebných údajov k sobášu, pohovor so snúbencami, na odhalenie prípadných kánonických a iných ťažkostí, dohodnutie konkrétnych vecí týkajúcich sa sobáša a na predstavenie programu prípravy na manželstvo.

20 Pred skončením bezprostrednej prípravy má byť zrejmé, že nič neprekáža platnému a dovolenému sláveniu manželstva¹⁵. Snúbenci majú mať v poriadku všetky potrebné doklady k sobášu, ktoré sú priložené k zápisnici: krstné listy, povolenie alebo dišpenz k sobášu, doklad o slobodnom stave, a iné.

21 Manželské ohlášky môžu byť vykonané jedným z nasledujúcich spôsobov: ústne na konci sv. omše, vyvesením oznamu na nástenke v kostole alebo uverejnením vo farskom bulletine. Od ohlášok môže z vážneho dôvodu oslobodiť kompetentná autorita.

22 Pre snúbencov žijúcich dlhodobo mimo územia svojej farnosti z dôvodu práce alebo štúdia je vhodné, aby absolvovali prípravu na manželstvo vo farnosti svojho aktuálneho pobytu.

⁹ Por. PÁPEŽSKÁ RADA PRE RODINU, *Príprava na sviatosť manželstva*, 35, 46 a 49.

¹⁰ Por. PÁPEŽSKÁ RADA PRE RODINU, *Príprava na sviatosť manželstva*, 41.

¹¹ Por. PÁPEŽSKÁ RADA PRE RODINU, *Príprava na sviatosť manželstva*, 37.

¹² Por. PÁPEŽSKÁ RADA PRE RODINU, *Príprava na sviatosť manželstva*, 48.

¹³ Por. PÁPEŽSKÁ RADA PRE RODINU, *Príprava na sviatosť manželstva*, 52.

¹⁴ Por. *Katechizmus Katolíckej cirkvi*, 1622; PÁPEŽSKÁ RADA PRE RODINU, *Príprava na sviatosť manželstva*, 50.

¹⁵ Por. *CIC*, kán. 1066.

23 V prípade, že jeden zo snúbencov pochádza z inej krajiny, v ktorej sa aktuálne zdržiava aj slovenská stránka, všetku sobášnu dokumentáciu pripraví vo farnosti svojho aktuálneho pobytu a cez príslušný biskupský úrad ju zašlú na arcibiskupský úrad, ktorý ju odošle do farnosti, kde sa má uskutočniť sobášny obrad.

24 Do prípravy na manželstvo majú byť zapojení pastorační spolupracovníci – skúsenejší kresťanskí manželia pripravení na túto službu absolvovaním vhodného formáčného programu. Medzi tými, čo vedú kurzy prípravy na manželstvo, by nemali chýbať odborníci z oblasti medicíny, psychológie a práva¹⁶.

25 Farár sa má postarať, aby boli veriaci včas informovaní o možnostiach predmanželskej prípravy.

SOBÁŠNY OBRAD

26 Veľmi sa odporúča, nakoľko je to len možné, aby bol sobášny obrad zvyčajne včlenený do eucharistickej slávnosti, a to pre svoju jednoznačnú súvislosť s veľkonočným tajomstvom¹⁷.

27 Ak ide o sobáš medzi katolíkom a nekatolíkom, slávnosť sa koná podľa osobitných liturgicko-kánonických predpisov¹⁸.

28 Časť sobášneho obradu, v ktorej si snúbenci vzájomne prejavujú súhlas k manželstvu, má byť v reči zrozumiteľnej pre oboch snúbencov podľa schváleného textu kompetentnou autoritou.

29 Úlohou kňaza je, aby viedol prípravu sobášneho obradu tak, aby sa svadobčania mohli aktívnejšie zapojiť do liturgie¹⁹.

30 Na čítanie Božieho slova na sobáši je vhodné vybrať lektora spomedzi prítomných svedkov, rodinných príslušníkov alebo priateľov²⁰.

31 Kázeň, ktorá nesmie nikdy chýbať, sa má sústreďovať na manželstvo, ktoré sa slávi pred Bohom, Cirkvou a spoločnosťou. Kňaz si má byť vedomý, že na sobáši môžu byť prítomní aj neveriaci či nepraktizujúci katolíci. Má sa vyvarovať toho, aby sa kázeň nestala iba poučovaním alebo výčitkou. Ako životný model sa odporúča kresťanským manželom predstaviť Svätú rodinu z Nazareta²¹.

32 Sväté prijímanie môže byť podávané pod obidvoma spôsobmi²².

ÚLOHY RODINY

33 Medzi hlavné úlohy kresťanskej rodiny patrí vytváranie osobného spoločenstva, služba životu, účasť na rozvoji spoločnosti a účasť na živote a poslaní Cirkvi²³.

34 Kresťanskí manželia majú vydávať svedectvo o neoceniteľnej hodnote manželskej nerozlučiteľnosti a vernosti²⁴.

¹⁶ Por. PÁPEŽSKÁ RADA PRE RODINU, *Príprava na sviatosť manželstva*, 42.

¹⁷ Por. DRUHÝ Vatikánsky koncil, *Sacrosanctum concilium*, 78; JÁN PAVOL II., *Familiaris consortio*, 57.

¹⁸ Por. PÁPEŽSKÁ RADA PRE RODINU, *Príprava na sviatosť manželstva*, 64.

¹⁹ Por. PÁPEŽSKÁ RADA PRE RODINU, *Príprava na sviatosť manželstva*, 65.

²⁰ Por. PÁPEŽSKÁ RADA PRE RODINU, *Príprava na sviatosť manželstva*, 68.

²¹ Por. PÁPEŽSKÁ RADA PRE RODINU, *Príprava na sviatosť manželstva*, 65, 69 a 72.

²² Por. PÁPEŽSKÁ RADA PRE RODINU, *Príprava na sviatosť manželstva*, 70.

²³ Por. JÁN PAVOL II., *Familiaris consortio*, 17.

²⁴ Por. JÁN PAVOL II., *Familiaris consortio*, 20.

35 Rodinné spoločenstvo sa vyznačuje starostlivosťou a láskou rodičov k deťom, chorým a starým. Deti láskou, úctou a poslušnosťou voči rodičom prispievajú k vytváraniu ľudskej a kresťanskej rodiny²⁵.

36 Vnútrotným princípom, dynamickou silou a najvyšším cieľom rodiny ako spoločenstva osôb je vzájomná láska. Ide o lásku medzi mužom a ženou a z nej prameniaca a šíriaca sa lásku medzi členmi rodiny²⁶.

37 Nevyhnutnou a trvalou úlohou rodiny je posväcovanie jej členov. Vlastným zdrojom kresťanského manželstva je Eucharistia, ktorá sprítomňuje zmluvu lásky Krista a Cirkvi, trvale oživuje manželský zväzok a je akoby dušou rodinného spoločenstva²⁷.

38 K ďalším prostriedkom posväcovania sa v kresťanskej rodine patria pokánie a vzájomné odpúšťanie, ktoré nachádzajú svoje sviatosťné zvýraznenie vo sviatosti zmierenia²⁸.

39 Spoločná modlitba manžela a manželky, rodičov a detí umožňuje odovzdávať rodinný život do rúk spoločného Otca, ktorý je na nebesiach, neprestajne mu vzdávať vďaky a pokorne ho prosiť o pomoc. Prostredníctvom spoločnej modlitby rodičia zároveň učia svoje deti byť vnímavými voči Bohu, ctíť si ho a milovať aj svojich blízkych. Medzi zvlášť odporúčané formy spoločnej modlitby patrí modlitba posvätného ruženca²⁹.

PASTORAČNÁ PODPORA RODÍN

40 Pastoračiu rodín v celej arcidiecéze metodicky, programovo a obsahovo koordinuje *diecézna komisia pre rodinu* v spolupráci s odborníkmi a zástupcami manželov³⁰. Medzi jej úlohy patrí aj zabezpečenie podkladov pre prípravu na manželstvo.

41 Komisia pre rodinu má k dispozícii kompetentného kňaza, ktorého touto úlohou poverí diecézny biskup. Komisia pre rodinu má svoje zastúpenie v diecéznej pastoračnej rade.

42 Dôležitú úlohu pri realizácii pastoračie rodín v arcidiecéze má *diecézne pastoračné centrum pre rodinu* s jednotlivými strediskami vo väčších mestách, cez ktoré koordinuje aktivity vo farnostiach aj za pomoci hnutí a ďalších inštitúcií zameraných na podporu stability a života rodiny.

43 Komisia pre rodinu spolu s diecéznym pastoračným centrom rozvíjajú a iniciujú rôzne programy, organizujú kurzy, semináre, prednášky a ďalšie formy pomoci rodinám ako aj osobitnú formu aktívnej pomoci rodinám s chorým alebo postihnutým členom rodiny.

44 Pre podporu a rozvíjanie pastoračie rodín v arcidiecéze sú zvlášť dôležité stretnutia rodičov pred krstom dieťaťa, pred prvým sv. prijímaním detí, pred birmovkou detí, sv. omše pre rodiny, pastoračné návštevy v rodinách, stretnutia rodín, spoločenstvá rodín, manželské rekolekcie a duchovné cvičenia.

45 Pastoračia rodín tvorí neoddeliteľnú súčasť života celej farnosti. Zodpovednosť za pomoc a podporu manželom a rodinám, zvlášť mladým, majú vo farnosti farár, farská pastoračná rada, ako aj kresťanské rodiny³¹.

46 Kňaz vo farnosti má podporovať rodinu v jej ťažkostiach, má byť otvorený a prístupný na rozhovor a ochotný prispieť svetlom evanjelia k riešeniu ťažkostí v konkrétnom živote³².

²⁵ Por. JÁN PAVOL II., *Familiaris consortio*, 21.

²⁶ Por. JÁN PAVOL II., *Familiaris consortio*, 18.

²⁷ Por. JÁN PAVOL II., *Familiaris consortio*, 57.

²⁸ Por. JÁN PAVOL II., *Familiaris consortio*, 58.

²⁹ Por. JÁN PAVOL II., *Familiaris consortio*, 59-61.

³⁰ Por. PÁPEŽSKÁ RADA PRE RODINU, *Príprava na sviatosť manželstva*, 20.

³¹ Por. JÁN PAVOL II., *Familiaris consortio*, 69 a 71.

- 47** Prínosom v pastoračnej starostlivosti o rodinu môžu byť okrem reholí aj rôzne cirkevné spoločenstvá, hnutia a spolky so zameraním na rodinnú pastoračiu³³.
- 48** Katolícki odborníci v rodinných otázkach majú poskytovať rodinám pomoc radou, poučením, usmernením a ochranou³⁴.
- 49** Odporúča sa, aby sa jednotlivé rodiny vo farnosti navzájom stretávali a vytvárali tak aktívne bunky, ktoré si vzájomne pomáhajú a zároveň sú zapojené do života farnosti a budovania ľudskejšieho sveta³⁵.
- 50** Manželov treba povzbudiť, aby si každoročne pripomenuli deň sobáša. Strieborné a ďalšie výročie manželstva slávené uprostred liturgického zhromaždenia je povzbudivým svedectvom pre ďalšie manželské páry.

³² Por. JÁN PAVOL II., *Familiaris consortio*, 73.

³³ Por. JÁN PAVOL II., *Familiaris consortio*, 72.

³⁴ Por. JÁN PAVOL II., *Familiaris consortio*, 75.

³⁵ Por. JÁN PAVOL II., *Familiaris consortio*, 72.

NIEKTORÉ OSOBITÉ SITUÁCIE

51 K rodinám, ktoré sú ideologicky rozdelené či kultúrne rozdielne, treba pristupovať veľmi ohľaduplne. Veriacich treba posilňovať vo viere a podporovať v kresťanskom živote³⁶. Členov rodiny treba posilňovať vo vzájomnej tolerancii a v rešpektovaní identít v duchu evanjelia.

52 Voči manželom rôzneho vyznania, kde jeden je katolík a druhý nekatolík, pastoračná starostlivosť má rešpektovať vernosť svedomiu a náboženským povinnostiam. Je dôležité, aby katolícka stránka dostávala pomoc spoločenstva, a tak mohla praktizovať svoju vieru a bola kvalitou života a lásky svojmu partnerovi a deťom vierohodným svedkom³⁷.

53 Jestvovanie zväzkov takzvaného „manželstva na skúšku“ alebo „voľných vzťahov“ bez sobáša nemôže zostať nepovšimnuté cirkevnou komunitou, ktorá má trpezlivo pôsobiť vysvetľovaním, láskavým dohováraním a svedectvom vlastných kresťanských rodín, a tak prispieť k usporiadaniu situácie³⁸.

54 Rodinu v jej podstate hlboko zraňuje rozpad manželského spolunažívania a vzťah mnohokrát vyúsťujúci do rozvodového konania. V niektorých prípadoch môže byť rozvod jediným možným spôsobom, ako zaistiť určité legitímne práva a ochranu členov rodiny; vtedy sa nechápe ako morálne previnenie³⁹. Zákonnými prostriedkami a všestranou pomocou treba ochrániť manželskú stránku a zvlášť detí pred týraním a zneužívaním.

55 Ten z manželov, ktorý je nevinnou obeťou alebo bol nespravodlivo opustený rozvodom a snaží sa zostať verným sviatosti manželstva neprehrešuje sa proti morálnemu príkazu⁴⁰. V cirkevnom spoločenstve má nájsť úctu, solidaritu, pochopenie a pomoc, aby si mohol zachovať vernosť a plniť rodinné úlohy a povinnosti kresťanského života⁴¹.

56 Ak sa rozvedení veriaci znova zosobášili s inou stránkou, nachádzajú sa v situácii, ktorá objektívne porušuje Boží zákon. Tí, ktorí po rozvode uzavreli nový zväzok, nemôžu prijímať Eucharistiu ani vykonávať v Cirkvi zodpovedné funkcie. Nemajú sa však považovať za odlúčených od Cirkvi. Môžu a majú sa zúčastňovať na jej živote. Celé spoločenstvo im má prejavovať pozornú starostlivosť⁴².

57 Cirkev cíti povinnosť nevynášať prísne a chladné sudy, ale skôr vnášať do ľudských tragédií svetlo Božieho slova, sprevádzané svedectvom Jeho milosrdenstva⁴³.

58 Stav katolíkov žijúcich iba v civilnom zväzku nemožno prirovnať k situácii tých, čo žijú bez akéhokoľvek zväzku. Takýmto veriacim je potrebné pomôcť usporiadať si svoje civilné manželstvo podľa kresťanských zásad, nakoľko sa to len dá.

59 Úlohou kňazov vo farnostiach je sprostredkovať odbornú pomoc pre veriacich žijúcich iba v civilnom zväzku, aby pochopili spojitosť medzi životným stavom a vierou. Prístup k sviatostiam v prípade takéhoto vzťahu je možný až po usporiadaní svojho života podľa kresťanských zásad⁴⁴.

³⁶ Por. JÁN PAVOL II., *Familiaris consortio*, 77.

³⁷ Por. JÁN PAVOL II., *Familiaris consortio*, 78.

³⁸ Por. JÁN PAVOL II., *Familiaris consortio*, 79-81.

³⁹ Por. *Katechizmus Katolíckej cirkvi*, 2383-2385.

⁴⁰ Por. *Katechizmus Katolíckej cirkvi*, 2386.

⁴¹ Por. JÁN PAVOL II., *Familiaris consortio*, 83.

⁴² Por. *Katechizmus Katolíckej cirkvi*, 1651.

⁴³ Por. JÁN PAVOL II., *Ecclesia in Europa*, 92.

⁴⁴ Por. JÁN PAVOL II., *Familiaris consortio*, 82; *Katechizmus Katolíckej cirkvi*, 2390-2391.

60 V prípade podozrenia neplatne uzatvoreného manželstva je potrebné obrátiť sa na manželský tribunál.

DOMÁCA CIRKEV

61 Stabilná a ucelená kresťanská rodina má prvoradý význam ako ohnisko živej a žiarivej viery, preto jej právom patrí starobylé pomenovanie „domáca cirkev“ – *Ecclesia domestica*⁴⁵.

62 V kruhu rodiny majú byť rodičia slovom i príkladom prvými hlásateľmi viery pre svoje deti. Majú podporovať a rozvíjať povolanie, ktoré si volia ich deti a zvlášť ak sa rozhodujú pre duchovné povolanie⁴⁶.

63 Kresťanská rodina je spoločenstvom milosti a modlitby, prvou školou kresťanského života a školou plnšej ľudskosti. Tu sa človek učí trpezlivosti a radosti z práce, bratskej láske, veľkodušnému a opätovnému odpúšťaniu a najmä uctievaniu Boha modlitbou a obetou svojho života⁴⁷.

64 Kresťanská rodina preniknutá misijným duchom evanjelia nezabúda rozvíjať apoštolát nasmerovaný k iným rodinám a podporuje spoločné aktivity rodín.

Dekrét o pastorácii rodín
schvaľujem a nariaďujem jeho zverejnenie
pre dobro Košickej arcidiecézy.
V Košiciach, dňa 25. novembra 2006
✠ Mons. Alojz TKÁČ, arcibiskup-metropolita

⁴⁵ Por. DRUHÝ Vatikánsky koncil, *Lumen gentium*, 11; Ján Pavol II., *Familiaris consortio*, 21.

⁴⁶ Por. *Katechizmus Katolíckej cirkvi*, 1656.

⁴⁷ Por. *Katechizmus Katolíckej cirkvi*, 1657 a 1666.